

gén megjelenő indogermánság a magaslatoakat foglalja el. Foglalkozása is eltér az előző kettőtől, mert náluk a hangsúly az állattenyésztésen van; a földművelést másodrendűnek tartják és sokszor a takarmánytermelés a főcél. Meg kell állapítani, hogy ezen a területen ma is ez a helyzet.

A komolyabb városi település a keltákkal kezdődik, a rómaiak folytatják. A Kr. u.-i V–VI. században hanyatlás áll be ezen a téren, amit főként a lakosság csökkenése okoz (háborúk és kivándorlás). Több példát említ, ahol a település folyamatossága a neolitikumtól szinte napjainkig kimutatható.

A gazdasági életnek a már említett földművelésen, állattartáson kívül a bányászat, ipar és kereskedelem az elemei. A réz, só, arany bányászata, már a fémkorok kezdetén megindul, a só talán még korábban. Természetszerűleg nagy jelentőségre jut később a vas bányászata.

A fémtermeléssel járó berendezkedések az iparosodásnak, a fémek előfordulásának földrajzi helyzete a kereskedelemnek adnak lehetőséget a megindulásra és fejlődésre. Mindezekért azután a pénzgazdálkodás is egységesebb (fém) és általánosabban elfogadott értékek szerint igazodhatik, míg végre a kelták behozzák a görög minta után induló érmelelésüket és megindulhatott a szinte modernnek mondható pénzgazdálkodás.

A szerző fejtegetésének egyik-másik pontjával nem értünk egyet (pl. a nomadizáló indogermán népeknek magasabb rendű kultúrális képességeket tulajdonít), de elismerjük, hogy a régészeti, nyelvészeti, történelmi adatoknak a könyvecskében megkísérelt szintézisével érdemes munkát végzett.

Dr. Párducz Mihály.

Karl Engel: *Einführung in die Vorgeschichte Mitteleuropas. I.* Friedrich Brandstetter, Leipzig. 47 lap, 8 tábla. Ára 1·13 RM.

Karl Engel és Werner Radig: *Einführung in die Vorgeschichte Mitteleuropas. II.* Friedrich Brandstetter, Leipzig. 43 lap, 12 képes tábla. Ára 1·35 RM.

A közismert és részben épen a szerző által átdolgozott Benndorf-féle táblák magyarázatául szolgál a két füzet. Az első füzet az őskortól a bronzkorig, a második a vaskortól a középkorig terjedő időszakot öleli fel. Amint a szerző is hangsúlyozza nem tankönyv, hanem csupán vezető azok számára, akik az említett táblák magyarázatát bármely okból végzik (tanítók, tanárok pl.).

A táblák képanyaga a tárgyalás menetét is meghatározza. Bevezetőben röviden szól a szerző az őstörténet feladatairól és módszereiről, továbbá az őstörténet értékelhető anyagáról.

Az egyes, korok szerint elkülönülő fejezeteken belül, külön szakaszokban tárgyalja az egyes korok probléma köreit. Így például a fiatalabb kőkor szakaszai: Gazdasági élet, lakás, szellemi kultúra, kötechnika, kerámia; Középnémetország neolitikus kultúrkörei: szalagdíszes edények kultúrája, északi kultúrkör, harangalakú edények kultúrája, fiatalabb kőkori kultúrák népei, indogermán (árja) probléma, település.

Nagyjából ez az a problémakör, amelyet a szerző a többi koroknál is ismertet, néhol a legapróbb részletekig menő alaposítással és elfogadható objektivitással azon problémák tárgyalásánál is, ahol az egyes kultúrkörök

ethnikai hovatartozásáról van szó (Lausitzi kultúrájánál, a népvándorláskori szláv kérdésnél stb.).

Egészben véve a füzetek világos és áttekinthető képét adják Középnémetország régészeti anyagának és problémáinak.

Dr. Párducz Mihály.

Ernst Buschor: Grab eines attischen Mädchens. F. Bruckmann, München. 1939. 58 lap, 47 ábra. Ára 4.80 RM.

Az ismeretlen körülmények között előkerült női sír tizenhárom melléklete alkalmat ad a szerzőnek bizonyos, a temetkezés ritusára vonatkozó megjegyzésekre, amelyekben az egyes tárgyakhoz fűződő kultikus jelenségekre is kitér.

Másrészt a bemutatott síredényeken lévő ábrázolások alapján azt fejtegeti, hogy a Kr. e.-i VI. század életformája, illetve az életről vallott felfogása, amely elsősorban a földi élet boldogságára helyez súlyt és a halál gondolatát visszataszítónak találja, lassan átalakul és megnyugtatóbb formát talál.

Dr. Párducz Mihály.

New Guide to Pompeii by Wilhelm Engelmann. Second revised edition (201 I.) RM. 3.—

Engelmann jól bevált pompeji vezetője, melynek első német kiadása még a múlt század kilenvenes éveiben jelent meg és azóta több különböző nyelvű kiadásban az érdeklődők egész tömegeit igazította el Pompeji mindig érdekes és mindig vonzó emlékei között, új kiadásában áll előttünk ebben a szép kiállítású és tartalmas kis kötetben. A rövid bevezetés megismerteti

az olvasót Pompeji szűkre szabott, épp csak a legfontosabb részleteket tartalmazó történetével és az ásatások rövid leírásával. Nagyon tömören és ügyesen foglalja össze a pompeji házról való ismereteinket, amelyek mégis csak a legfontosabb eredményei ennek a Vezuv által annak idején eltemetett város újra való feltárásának. Különösen ügyes Calza nyomán adott párhuzam a pompeji és az ostiai háztípusok között, mely egyúttal a két különböző várostípusra is rávilágít; a nagyobbbrészt szegény hajó és rakodó munkások által lakott és éppen ezért több emeletes és tömeglakásokat magában foglaló bérházakból álló kikötővárosra és a nagyobbbrészt gazdag kereskedők, bankárok elegáns magánházaiból álló, és élénk kereskedelmi életet is feltűntető campaniai várostípusra. Ügyesen és röviden magyarázza a pompeji falfestmények stílusát, a mozaikokat, az utakat, az utcai és kerti kútberendezéseket. Azután időbeosztást ad a felásott épületek és városrészek leggazdaságosabb megtekintésére és ebben az ismertetésben úgy a középületeknek, mint a legnevezetesebb magánházaknak kellő hely jut. Különösen a legújabb ásatásokat ismerteti hosszan és behatóan; szép lapok jutnak az utóbbi évek legnagyobb felfedezésének a Villa dei Misteri emlékeinek ismertetésére is. Egészben véve megbízható kalauz Engelmann „guide“-je ez alkalommal is és a hozzáforduló vándorok a könyv segítségével mindazt megismerhetik ebből a városból, ami a hozzáértőket és a laikusokat érdekelheti. A könyv kiállítása csinos és a látottakat 141 jókivitelű, kisebb-nagyobb kép és egy várostérkép rögzíti bele jobban a látogatók emlékezetébe.

Oroszlán Zoltán.